

OBJEKTIVNI I SUBJEKTIVNI ČINIOCI SREĆNOG ŽIVOTA U GRADU: STUDIJA SLUČAJA NOVOG SADA**OBJECTIVE AND SUBJECTIVE FACTORS OF HAPPY LIFE IN THE CITY: A CASE STUDY OF NOVI SAD**

Nevena Tešović, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – ARHITEKTURA

Kratka sadržaj – Rad se bavi istraživanjem objektivnih i subjektivnih činilaca srećnog života u gradu, kao i njihovom analizom na primeru Novog Sada. Prikupljanjem podataka i sprovođenjem ankete o mišljenju građana ovog grada, dolazi se do saznanja o mogućim intervencijama u gradu, koje bi mogle doprineti povećanju nivoa sreće stanovnika Novog Sada.

Ključne reči: Anketa, zadovoljstvo, kvalitet života

Abstract – The paper deals with the research of objective and subjective factors of a happy life in the city and their analysis on the example of Novi Sad. By collecting data and conducting a survey on the opinion of the citizens of this city, we learned about possible interventions in the city, which could contribute to increasing the level of happiness of the inhabitants of Novi Sad.

Keywords: Survey, satisfaction, quality of life

1. UVOD

Zadatak arhitekata i urbanista je da stanovnicima obezbede kvalitetnu i srećnu životnu sredinu, obuhvatajući sve segmente života. Sreća, kao najveća želja svakog pojedinca i pokušaj da se ona izmeri, dugo je predmet raznih analiza i istraživanja.

Rad se bavi istraživanjem indikatora sreće, koji mogu biti u vezi sa prostorom i utiču na srećan život u jednom gradu. Govoriće se o objektivnim indikatorima, koji se definišu na osnovu dostupnih podataka i socio-ekonomskih pokazatelja, ali je neophodno istražiti i mišljenje društva koje se vrši direktno putem ankete i koje je prikazano putem subjektivnih indikatora. Takođe je istraženo i pitanje kako međuljudski odnosi, bliskost i susreti, ali i aktivnosti u urbanom prostoru utiču na zadovoljstvo i kakav uticaj ima saobraćaj na stanje sreće u gradu.

Činjenica je da bi sreća stanovnika trebala da bude cilj za graditelje. Sagledavanjem faktora sreće koji se tiču prostora i urbanog života, težnja je na iskorišćavanju svega naučenog na primeru Novog Sada i nastojanju da se sagledaju mogućnosti kako da se ovaj grad učini srećnijim za život stanovnika.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila Milica Vračarić, vanr. prof.

2. ISTRAŽIVANJA O ČINIOCI SREĆE U GRADU**2.1. Objektivni indikatori**

Potrebno je početi od objektivnih indikatora kako bismo potpuno sagledali ovu temu. Pod objektivnim indikatorima se podrazumeva izračunavanje kvaliteta blagostanja na osnovu prihoda, potrošnje, stanovanja, lokalnih pogodnosti, zarade, stanarine, prirodnog okruženja i zagađenja životne sredine. Radi se o statističkoj analizi prema kojoj se naselja i regioni ocenjuju i rangiraju na osnovu ovih faktora.

Primećeno je da je u urbanim područjima sve bitnija moć i status pojedinca i iako materijalno stanje nije ključno po pitanju sreće, ono je značajno, jer u velikoj meri pruža zadovoljstvo [1].

Za građane su bitne pogodnosti koje su vezane za lokaciju i regiju, odnosno koje su to beneficije lokacije koje je čine posebno atraktivnom za život. Takođe, istražujući kvalitet u gradovima, istaknuto je da klima kao prirodna pogodnost i topografija imaju važan uticaj na migraciju domaćinstava [2]. Neki gradovi zbog svoje klime i mera o kvalitetu vazduha, ostvaruju i povećan kvalitet života, pa shodno tome donose odluke i o ceni stanovanja.

Istraživanja su pokazala da prirodne i socijalne pogodnosti imaju veliki uticaj na zadovoljstvo. Ipak, čini se da veću ulogu imaju društvene pogodnosti. Ljudi žude za ulicama koje su pune života i poseduju mnoštvo trgova i javnih prostora sa dosta dešavanja.

Takođe se sugeriše da je od izuzetne važnosti broj zaposlenih u odnosu na broj stanovnika. U potrazi za poslom, ljudi se sele u druge gradove i regione. Svakako, osim posla, razmatraju i druga pitanja koja se tiču kvaliteta života.

2.2.1. Jednakost

U gradu je važnost socijalnih faktora izuzetno uticajna po sreću ljudi. Gradska područja bi trebala da neguju duh zajednice i javne sigurnosti. Studija na Univerzitetu u Ilinuju, sugeriše da su stanovnici javnih stanova u Čikagu koji su imali drveće i zelene površine oko svoje zgrade prijavili da poznaju više ljudi, imaju jača osećanja jedinstva sa susedima, više su motivisani za međusobno pomaganje i podršku i imaju jača osećanja pripadnosti, nego stanari u zgradama bez drveća [3].

2.3. Subjektivni indikatori

Možda najuticajnije povezanost sa srećom je kvalitet međuljudskih odnosa i prijateljstva [4]. Čak i površni susreti u javnosti mogu dovesti do podizanja raspoloženja ljudi. Dizajn ulica i javnih prostora može itekako pomoći da se ponovo povežemo.

Ako nam se prostori učine privlačnim da šetamo, sedimo i tu boravimo, postoji velika mogućnost za interakciju ljudi i njihovo upoznavanje.

Istraživan je odnos između zelenih površina i zdravlja i utvrđeno je da ljudi koji posećuju i koriste zelene četvrti i površine, bilo da vežbaju ili samo provode neko vreme, imaju bolje mentalno zdravlje i više zadovoljstva životom. Uočena je zaštitna uloga parkova, koji smanjuju stres i pružaju prostor za druženje i socijalizaciju u prirodi.

2.4.1. Gradovi zblizenog i opuštenog života

Idealan grad treba da nas podstiče da saradujemo sa grupom sugrađana. Mesto i okolina moraju da mame ljude da stanu, sednu, da se igraju i upoznaju. Prazan prostor bez klupa, drveća i biljaka ljudima neće biti dovoljno atraktivan da bi se zaustavili i započeli druženje. Javni prostori moraju biti primamljivi i lako pristupačni i tako podsticati ljude da aktivnosti premeste iz privatnog u javno okruženje. Značajan element primamljivosti je mogućnost da se vidi šta se zbiva na javnim prostorima [5].

2.4.2 Problem saobraćaja

Gužva i parkiranje stvaraju veliku količinu stresa. Osim vozača, takođe ispaštaju i okolni stanovnici zbog buke i izduvnih gasova. Automobili stvaraju mnogo buke što ljude čini nemotivisanim da provode vreme napolju. Ovo je dovoljno da ljudi ne stupaju u kontakt sa susedima. Delovi grada moraju biti bolje povezani da bi se ljudi podsticali da pešače ili da koriste bicikl, a onda bi se samim tim i čuvala okolina.

Kada se ulica sa automobilskim saobraćajem pretvori u pešačku, obnavlja se život na ulici. Umesto buke automobila, ponovo je moguće razgovarati i provoditi vreme na ulici.

3. OBJEKTIVNI INDIKATORI SREĆE NA PODRUČJU GRADA NOVOG SADA

Objektivni pokazatelji koji su sagledani, kako bi se polje istraživanja prebacilo na grad Novi Sad, uključuju ekonomske faktore, klimu i topografiju, stepen kriminala, kvalitet vazduha i prirodne i zelene površine.

3.1. Ekonomski pokazatelji

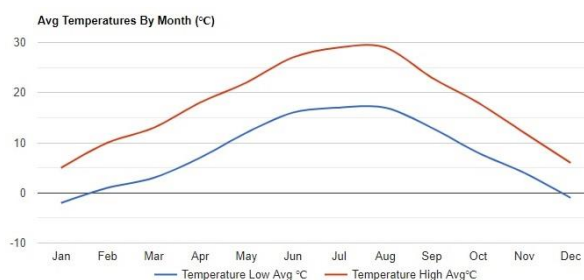
Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, prosečna plata u Novom Sadu za mart mesec 2020. godine iznosila je 69.084 dinara neto [5]. Ako pogledamo plate na nivou Vojvodine, koje su u proseku 56.850 dinara neto i na nivou Srbije 59.681 dinara neto, primećuje se da je u Novom Sadu nešto viši prosek plate, što ukazuje na nešto bolji standard njegovih stanovnika. Takođe, provereni su i ostali ekonomski pokazatelji u Tabeli 1.

Tabela 1: Ekonomski pokazatelji

Mesečni troškovi za četvoročlanu porodicu	165.196,00 RSD
Mesečni troškovi za jednu osobu	49.675,00 RSD
Cena kirije	23.000,00-35.000,00 RSD
Cena kvadrata po m ² u centru grada	180.000,00-240.000,00 RSD
Cena kvadrata po m ² na periferiji	110.000,00-164.000,00 RSD
Zaposlenih	128.665
Nezaposlenih	14.608

3.2. Klima i topografija

Klima u Novom Sadu je umereno-kontinentalna i veoma je pogodna za život, budući da su temperature relativno blage tokom cele godine [6]. Ova činjenica odgovara svim stanovnicima, a najviše starijem stanovništvu, budući da oni najčešće navode ovu pogodnost kao njima najbitniju za srećan život.

Slika 1. Prosečna godišnja temperatura (najniža i najviša) [6]

3.3. Stepen kriminala

Podaci Republičkog javnog tužilaštva, pokazuju da je u toku 2018. godine registrovano 7.562 maloletnih počinitelja krivičnih dela, i to najviše na teritoriji Apelacionog tužilaštva u Novom Sadu – ukupno 2.333, čak nekoliko stotina više nego na području beogradske apelacije, koja je i najveća [7]. Nivo kriminala u Novom Sadu je prema pokazateljima umeren, ali podaci su takvi da je on u porastu u poslednje tri godine, što može dovesti do smanjenja želje stanovnika da provode vreme napolju.

3.4. Kvalitet vazduha

U Godišnjem izveštaju o stanju kvaliteta vazduha u republici Srbiji 2019. godine u aglomeraciji Novi Sad, vazduh je bio III kategorije – prekomerno zagađen vazduh, usled prekoračenja granične vrednosti suspendovanih čestica PM₁₀ [8]. Kvalitet vazduha može uticati na zdravlje ljudi i samim tim i na njihovu sreću. Poznato je da se broj automobila u Novom Sadu svake godine povećava. Ukoliko bi se omogućila dobra povezanost biciklističkim stazama, više ljudi bi bilo podstaknuto da se kreće ovim sredstvom prevoza, što bi doprinelo kvalitetu okoline i zdravlju ljudi.

3.5. Prirodne i zelene površine

Urbani zeleni prostori su značajni elementi svakog grada. U Novom Sadu je nekada postojalo 40% zelenih površina i važio je za „zeleni“ grad, a danas je taj procenat samo 8% [9]. Ulično zelenilo sa višerednim drvoredima i dodatnim zelenim površinama formirano je na pravicima bulevara, ali i sekundarene ulice treba da poseduju vegetacione strukture drvoreda, travnatih površina i živica.

U pojedinim delovima grada postoji manjak javnog zelenila. Potrebno je povećati broj površina pod zelenilom, jer one predstavljaju prostor za rekreaciju, sport i igru i doprinose druženju građana.

4. SUBJEKTIVNI INDIKATORI SREĆE NA PODRUČJU GRADA NOVOG SADA – ANKETA

4.1 Metodologija ankete

Anketa o sreći i zadovoljstvu građana Novog Sada, sprovedena u novembru mesecu 2020. godine, ima za cilj ispitivanje prostornih činilaca koji određuju srećan grad. Istraživanje je sprovedeno preko interneta, slanjem internet adrese ka anketi izrađenoj na „Google Forms“ platformi. Ovim putem, ukupno je anketirano 200 ispitanika svih starosnih grupa.

Stanovnici su odgovarali na 34 pitanja o pojedinim segmentima života, njihovim potrebama, problemima i načinu funkcionisanja grada. Cilj je bio stvaranje jasnije slike o sreći građana, radi boljeg sagledavanja nivoa sreće i kvaliteta života u ovom gradu.

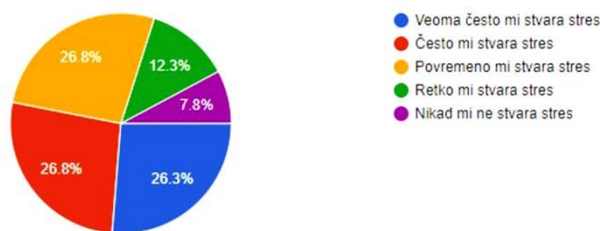
4.2. Analiza ankete

Od ukupno 200 odgovora na upitnik, približan broj muških i ženskih ispitanika je odgovorilo na anketu, tačnije 49% ženskih i 51% muških ispitanika. Starosna struktura ispitanika je raznolika, gde su obuhvaćene sve starosne grupe. Više od polovine građana koji su popunili anketu živi u širem centru grada. U užem centru grada živi 18.7%, na periferiji 11.6%, dok u prigradskim naseljima živi 17.2% ispitanika.

Na pitanje o prevoznom sredstvu koje najčešće koriste, najviše građana, oko polovina ispitanika, odgovorilo je da koristi automobil pri svakodnevnim aktivnostima, 27.5% radije hoda i ide pešice, 12.5% koristi javni prevoz, dok se 10.5% kreće biciklom ili trotinetom. Bicikl svaki dan ili nekoliko puta nedeljno vozi 21.6% ispitanika, a zanimljivo je da je na pitanje: „Da li biste češće vozili bicikl ukoliko bi postojalo više bezbednih biciklističkih staza“, oko 60% građana odgovorilo potvrdno, odgovorima „sigurno“ i „verovatno bih češće vozio/la“

Stres ima veliki uticaj na ljude, pa podatak da je više od 50% ispitanika odgovorilo da im „veoma često“ ili „često“ stvara stres, a 26.8% ispitanika da im vožnja automobila „povremeno stvara stres“ zbog gužve i parkiranja, može uticati negativno na nivo sreće stanovnika Novog Sada. Primetan je veliki problem sa parkiranjem u gradu, najviše u centru grada i na Detelinari.

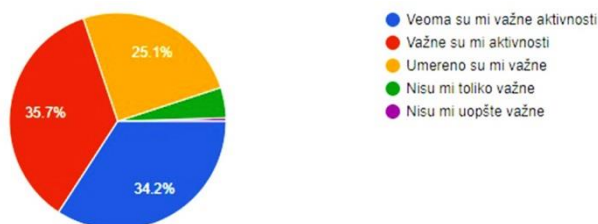
Međutim ovaj problem je i mnogo veći. Ispitanicima je ostavljeno prazno polje za dopisivanje, gde je veliki broj građana dopisalo da ovaj problem postoji svuda u gradu.

Slika 2: Stres pri vožnji [10]

Često viđanje i povezanost sa ljudima je, prema 41.2% građana koji su odgovorili na anketu, „veoma važan“, prema 42.7% odgovora „važan“ i 13.6% „umereno važan“, dok je samo 3.5% ispitanika odgovorilo da im nije važan. Dalje, ispitano je da li korisnici radije biraju da sednu na klupe sa kojih se pruža pogled na aktivnosti u okruženju. Preko 70% smatra da bi se odlučili za takve klupe, 21.5% „nije sigurno“ dok se 6.5% ne bi opredelilo za ovakve klupe.

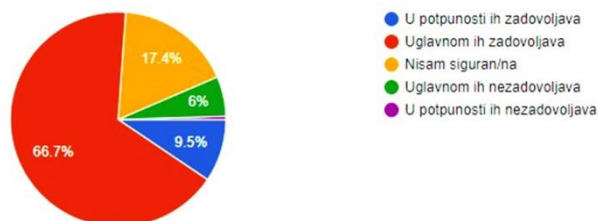
Provereno je u kojoj meri zanimljive aktivnosti poput igre i sporta, ali i razna dešavanja poput koncerata, predstava i izložbi, utiču na nivo zadovoljstva. Rezultati pokazuju da su one izuzetno bitne građanima, budući da je odgovore „nisu toliko važne“ ili „nisu uopšte važne“ izabralo tek 5% ispitanika.

Slika 3: U kojoj meri na zadovoljstvo utiču aktivnosti [11]

Na pitanje: „Da li građani smatraju da je Novi Sad grad koji pruža dovoljno mogućnosti za srećan život“, veliki broj građana je odgovorio da smatra tako, odnosno njih 64,5% se „potpuno slaže“ ili „slaže“.

Nije precizno moglo da se odluči 27.5% ispitanika, koji su odabrali opciju između, ali kada su u sledećem pitanju upitani „U kojoj meri za njih lično Novi Sad zadovoljava uslove za srećan život“ deo građana se ipak opredio za pozitivniji odgovor, odnosno za odgovor da ih „uglavnom zadovoljava“.

Slika 4: Koliko su građani lično zadovoljni uslovima za srećan život [12]

5. PREDLOG INTERVENCIJA ZA NOVI SAD KAO SREĆNIJI GRAD

Pored postojećih velikih parkova, neophodno je dodatno povećati broj ovakvih površina, a postojeće urediti i obogatiti ukrasnim biljem i ugodnim ambijentima za sedenje i igru. Značajan je broj zelenih površina u gradu koje se mogu urediti i pretvoriti u lepe parkove u kojima bi ljudi provodili srećne trenutke. Takva je na primer zelena površina u ulici Berislava Berića na Rotkvariji. Deca iz obližnje škole, kao i stanovnici tog dela grada, imali bi priliku za igru i druženje u mnogo različitih ambijenata za sedenje, uživanje i socijalizaciju u jednom uređenom parku.

Neophodno je što veće ozelenjavanje trotoara i parking prostora, koje doprinose boljem osećaju i zdravijem okruženju.

Problem parkiranja izrazito je velik u gradu i ogroman broj građana prijavljuje njegov loš uticaj na sreću i zadovoljstvo. Potrebno je povećanje broja parking mesta, najviše u samom centru grada, koji se može rešiti izgradnjom podzemne garaže. Ali, problem parkiranja postoji svuda u gradu. Preporučljivo je uvođenje što većeg broja parking mesta. Međutim, stanovnicima bi bilo prijatnije kada bi to bili zeleni parkinzi, kako bi se sačuvala zdrava sredina.

Takođe, postojanje više biciklističkih staza značajno bi uticalo na životnu sredinu i zdravlje građana ukoliko bi deo stanovnika prešao na ovakav vid transporta. Biciklističke staze postoje duž svih bulevara, ali potrebno je i više staza u drugim ulicama, kao i bolja povezanost sa prigradskim naseljima, budući da je veliki broj građana u ispitivanju upravo ukazao da bi unapređenje na ovom polju velikim delom uticalo na njihovu sreću.

Ljudi žude za gradom koji je pun života i poseduje mnoštvo trgova i javnih prostora sa dosta dešavanja gde bi imali priliku za upoznavanje. Prostori sa mnoštvom klupa, drveća, biljaka i parternog uređenja biće primamljiviji za odmor i socijalizaciju jer čak i kratki slučajni susreti u javnosti mogu dovesti do podizanja raspoloženja ljudi. Potrebno je urediti neke prostore u Novom Sadu, kako bi se unapredio društveni život građana. Mnogo je trgova koji bi se mogli unaprediti, kao npr. Trg Galerija, Trifkovićev trg, Žitni trg i mnogi drugi. Takođe, poželjno je i stvaranje novih uređenih javnih prostora. To može biti na Bulevaru Evrope ili drugim slobodnim površinama.

6. ZAKLJUČAK

Urbanističko projektovanje je veoma složen proces kojem se pristupa tek posle istraživanja i analiza. Budući da sreća u gradu proističe iz složene interakcije mnogih faktora, u ovom radu su istraženi objektivni i subjektivni činioci sreće i njihov uticaj na kvalitet života u Novom Sadu.

Objektivni indikatori sreće u ovom gradu, analizirani su na osnovu podataka o ekonomskim pokazateljima, klimi i topografiji, nivou kriminala, kvalitetu vazduha i prirodnim i zelenim površinama. Putem ankete koja je sprovedena u novembru mesecu 2020 godine, istraženi su subjektivni indikatori, gde su ispitane želje i potrebe stanovnika Novog Sada koje utiču na njihovu sreću.

Podatke dobijene istraživanjem objektivnih i subjektivnih činilaca treba iskoristiti u projektovanju gradskih prostora koji bi pomogli u ostvarivanju srećnijeg života svakog pojedinca.

Grad predstavlja emotivni prostor ljudi i razumno planiranje grada može da inspiriše i učini da se stanovnici osećaju bolje i istinski srećno.

7. LITERATURA

- [1] Morais, P. Migueis, V. I. Camanho, A. S, QoL experienced by human capital: An assessment of European cities, Social indicators research, 2011.
- [2] Mulligan, G. Carruthers, J. Cahill, M, Urban quality of life and public policy. Urban dynamics and growth: Advances in Urban economics, Elsevier, Amsterdam, 2004
- [3] Taking charge of your health and wellbeing, How does Nature impacts Our Wellbeing, University of Minesota <https://www.takingcharge.csh.umn.edu/how-does-nature-impact-our-wellbeing#:~:text=Exposure%20to%20nature%20not%20only,health%20researchers%20Stamatakis%20and%20Mitchell> (pristupljeno u novembru 2020.)
- [4] Ballas D, Dorling D, Measuring the impact of major life events upon happiness, International journal of Epidemiology 36, 2007
- [5] Jan gel, Život među zgradama, Korišćenje javnog prostora, Urbanistički zavod Beograda, Beograd, 2010, str. 113
- [6] <https://www.numbeo.com/climate/in/Novi-Sad> (pristupljeno u novembru 2020.)
- [7] Republičko javno tužilaštvo, Izveštaj o radu javnih tužilaštava, Beograd, 2019
- [8] Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u republici Srbiji 2019. godine, Ministarstvo zaštite životne sredine, Beograd, 2020.
- [9] Youtube, Kanal 9, Novi Sad sve zeleniji grad, pristupljeno u novembru.2020. https://www.youtube.com/watch?v=hk0Bmk7NyRA&feature=emb_title

Kratka biografija:

Nevena Tešović rođena je u Novom Sadu 1994. god. Master rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitektura – Savremene teorije i tehnologije u arhitekturi, odbranila u decembru mesecu 2020. godine.
kontakt: tesovicnevena@gmail.com